

Gedeputeerde Staten

Provinciale Staten van Zeeland
T.a.v. de statengriffier

onderwerp
bestuursovereenkomst Getij Grevelingen

kenmerk
18933497

behandeld door
drs. T.B.M. Westerhof
+31 118 631928

verzonden

Middelburg, 8 januari 2019

Geachte voorzitter,

Rijk en regio willen de waterkwaliteit in de Grevelingen verbeteren en daarmee een krachtig en robuust ecosysteem realiseren door het terugbrengen van gedempt getij. Dat is goed nieuws voor de onderwaternatuur en geeft ook mogelijkheden voor een meer integrale natuurverbetering op lange termijn. Deze verbetering is een voorwaarde voor de verdere duurzame ontwikkeling van (water)recreatie, toerisme, visserij en de regionale economie. Voor het terugbrengen van getij is een doorlaat nodig in de Brouwersdam. Dit biedt de mogelijkheid om in die doorlaat duurzame energie op te wekken door middel van een getijdencentrale.

De plannen om beperkt getij terug te brengen op de Grevelingen kregen afgelopen voorjaar een nieuwe impuls. Toen maakten de ministers van IenW en LNV bekend € 75 miljoen extra ter beschikking te stellen om de natuur- en waterkwaliteit in het gebied te verbeteren. Het *Werkverband Getij Grevelingen* is hiermee aan de slag gegaan. Tijdens de lopende verkenningsfase voor dit project zijn door uiteenlopende deskundigen veel aspecten onderzocht om een plan van aanpak te kunnen maken voor de vervolgfases. Zo zijn verschillende varianten voor de doorlaat onderzocht en is met diverse scenario's gerekend aan de gevolgen van het terugbrengen van getij inclusief de consequenties van klimaatverandering. Er vond een marktconsultatie plaats om de belangstelling te toetsen van marktpartijen zoals investeerders, bouwers en leveranciers voor een getijdencentrale. Ook zijn inmiddels voorbereidingen getroffen om belanghebbenden en de omgeving te informeren en te betrekken bij het plan.

Op 9 maart 2015 is de bestuursovereenkomst Ontwikkeling Grevelingen, Volkerak en Zoommeer (BOK GVZ) door alle contractpartijen, waaronder de Provincie Zeeland, ondertekend. Daaraan voorafgaand heeft u in februari 2015 een bijdrage beschikbaar gesteld van € 5 miljoen, voor de uitvoering van het ontwikkelperspectief van het volledige programma GVZ. In het investeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2017-2019 is nog een aanvullend bedrag opgenomen van € 2,5 miljoen. De bekostiging voor de realisering van het volledige programma Grevelingen, Volkerak en Zoommeer was niet dekkend. Door fasering (Grevelingen eerst) en de extra bijdrage van het rijk kan nu dus worden gestart met de voorbereiding van de realisatie van de doorlaat. Ook hiervoor wordt een bestuursovereenkomst opgesteld, de BOK Getij Grevelingen. Deze bestuursovereenkomst is de opvolger van de BOK GVZ voor het onderdeel Getij Grevelingen.

De in deze bestuursovereenkomst genoemde partijen bouwen voort op het ontwikkelperspectief zoals dit in de ontwerp-Rijksstructuurvisie GVZ is opgenomen en het strookt met de gemaakte afspraken in de BOK GVZ. Het project is ook betrokken bij de urgentiebepaling van de Programmatische aanpak Grote Wateren van de ministeries van IenW en LNV. Het past daarmee binnen de vastgestelde beleidskaders.

Met de Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen worden afspraken vastgelegd ten aanzien van het afronden van de Verkenningssfase en de Planuitwerkings- en Realisatiefase van het Project over de volgende onderwerpen:

- a. Randvoorwaarden en eisen die worden gesteld aan de afsluitbare doorlaat en aan de realisatie hiervan
- b. De financiële bijdragen van de Partijen
- c. De planning van de Planuitwerkingsfase
- d. De organisatie.

De verkenningssfase wordt in 2019 afgerond met het nemen van een zgn. Voorkeursbesluit door de drie betrokken ministeries (IenW, LNV en BZK). Met dit Voorkeursbesluit worden besluiten genomen inzake de keuze voor de uit te werken maatregelen zoals deze in de verkenningssfase naar voren zijn gekomen. Daarna wordt gestart met de planuitwerkingsfase. In deze fase worden de voorbereidingen getroffen voor de realisatie van een doorlaat, al dan niet met een getijdencentrale.

De partijen die de BOK Getij Grevelingen ondertekenen zijn de ministeries van IenW, LNV en EZK; de provincies Zuid-Holland en Zeeland; de gemeenten Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland alsmede Staatsbosbeheer.

De bestuursovereenkomst wordt u ter kennisname toegestuurd. Ondertekening van de overeenkomst is voorzien medio februari 2019.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 1. concept-Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen

BESTUURSOVEREENKOMST GETIJ GREVELINGEN

DE ONDERGETEKENDEN:

1. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door **PM**, hierna te noemen “de Minister van IenW”;
2. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door **PM**, hierna te noemen “de Minister van LNV”;
3. De Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK), handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door **PM**, hierna te noemen “de Minister van EZK”;
4. De Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde de heer mr. R.A. Janssen, ingevolge hun besluit van **<datum>**, hierna te noemen “de provincie Zuid-Holland”.
5. De Gedeputeerde Staten van Zeeland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde de heer drs. B.J. de Reu, ingevolge hun besluit van **<datum>**, hierna te noemen “de provincie Zeeland”.
6. De Burgemeester en wethouders van de gemeente Goeree-Overflakkee, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder mevrouw T.C. Both-Verhoeven, daartoe gemachtigd bij en ter uitvoering van het besluit van **<datum>**, hierna te noemen “de gemeente Goeree-Overflakkee”.
7. De Burgemeester en wethouders van de gemeente Schouwen-Duiveland, handelend als bestuursorgaan, rechtsgeldig vertegenwoordigd door wethouder de heer C.H. van den Bos, daartoe gemachtigd bij en ter uitvoering van het besluit van **<datum>**, hierna te noemen “de gemeente Schouwen-Duiveland”.
8. Staatsbosbeheer, vertegenwoordigd door de directeur Staatsbosbeheer de heer ir. S. Thijsen BNT, daartoe gemachtigd volgens het besluit van de directie van Staatsbosbeheer.

Tezamen verder te noemen: “Partijen”.

OVERWEGEN HET VOLGENDE:

Ontwikkelingsperspectief op de Grevelingen

- In 1971 werd de Brouwersdam aangelegd als onderdeel van de Deltawerken. Daarmee werden veiligheid en bereikbaarheid in het gebied geborgd. De Grevelingen ontwikkelde zich als zoutwatermeer tot een internationaal belangrijk natuurgebied, aantrekkelijk voor recreatie en duiksport en van belang voor visserij op schaal- en schelpdieren.
- In de loop der jaren ging de waterkwaliteit achteruit. Met het verdwijnen van eb en vloed ontstond in delen van het meer een gebrek aan zuurstof. Dat zorgt voor ‘dode bodems’ waar alleen bacteriën gedijen. Zonder bodemleven ontbreekt een belangrijke schakel in de voedselketen en dat maakt het hele ecosysteem kwetsbaar.
Een goede waterkwaliteit is niet alleen belangrijk voor de natuur, het is ook een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de regionale economie, waaronder (water)recreatie, toerisme en visserij.
- Overheden, waaronder Partijen, zijn al geruime tijd met elkaar in gesprek om tot een oplossing te komen. Dat heeft uiteindelijk geleid tot een ontwikkelperspectief in de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (2014), dat voor het onderdeel Grevelingen uitgaat van het terugbrengen van Beperkt getij (maximale getijslag 50 cm) via een doorlaat in de Brouwersdam. De waterveiligheid blijft gewaarborgd omdat de doorlaat afsluitbaar is.
- Het hoofddoel is een toekomstbestendig ecosysteem waar waterveiligheid, goede waterkwaliteit en estuariene natuur goed samengaan met een krachtige economie.
- De doorlaat in de Brouwersdam dient voorbereid te zijn op een significante zeespiegelstijging. Uit de voorlopige variantenafweging in de verkenningsfase is gebleken dat dit mogelijk bij de huidige uitgangspunten gerealiseerd kan worden met een doorlaat van 12 kokers voorzien van een getijdencentrale die ook kan pompen. Dit is één van de manieren om de functionaliteit van het doorlaatmiddel bij zeespiegelstijging te behouden.
- Door het terugbrengen van Beperkt getij verbetert niet alleen de kwaliteit van het water en de onderwaternatuur, de getijdenbeweging kan ook worden benut voor de opwekking van duurzame energie door middel van een getijdencentrale. Hierbij kan in potentie 55 GWh/jaar (energievoorziening voor circa 17.000 huishoudens) aan duurzame energie worden opgewekt en kan tevens circa 30 Kton/jaar CO₂ bespaart worden.
- Het realiseren van een getijdencentrale draagt bij aan nationale en regionale doelstellingen ten aanzien van duurzame energie.
- Het innovatie karakter van een Beperkt getij en een getijdencentrale met mondiale allure biedt de mogelijkheid om kennis te exporteren. De kennis, die wordt opgedaan bij deze innovatie, levert kansen voor de export naar rivierdelta's elders in de wereld die net als Nederland voor de uitdaging staan om een toekomstbestendige waterveiligheid, natuur en water van een goede kwaliteit en duurzame energie te realiseren.
- Omdat marktpartijen hun interesse hebben getoond om bij te dragen aan de realisatie van een getijdencentrale in de doorlaat, zal deze mogelijkheid nader worden uitgewerkt. Het

streven is om in een coalitie met marktpartijen tijdens de Planuitwerkingsfase integraal te gaan werken. Een besluit hierover zal na verdere consultatie van de marktpartijen eind volgend jaar worden genomen. Uitgangspunt is dat de kosten voor realisatie van een getijdencentrale volledig voor rekening komen van de marktpartij die de getijdecentrale eventueel zal gaan realiseren en exploiteren.

Proces en bekostiging

- In 2015 zijn in de Bestuursovereenkomst Programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkeren-Zoommeer door overheden, waaronder Partijen, bestuurlijke afspraken gemaakt voor het vinden van voldoende financiële middelen voor dit Programma.
- Met het beschikbaar stellen door de Ministers van IenW en LNV van € 75 miljoen in 2018, aanvullend op de reeds toegezegde bijdragen, kan voor het onderdeel Beperkt getij in de Grevelingen de Verkenning worden afgerond en vervolgens kan worden gestart met de Planuitwerkingsfase en de voorbereiding van de Realisatie. Deze voorliggende Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen gaat in op de bestuurlijke afspraken hierover.
- Met de toegezegde bijdragen van Partijen is in totaal een budget beschikbaar van € 139,5 miljoen (waarvan € 119,5 miljoen toegezegd en € 20 miljoen als risicoreservering) voor de realisatie van een doorlaat in de Brouwersdam en mitigerende maatregelen.
- Tijdens het afronden van de Verkenningfase zullen twee zaken nader worden onderzocht, nl. de impact van de Natura2000 wetgeving en van de zeespiegelstijging als gevolg van de klimaatverandering.
- In de Planuitwerkingsfase zal worden bezien of kostenbesparingen mogelijk zijn en of het mogelijk is te komen tot een optimalisatie, met name als het gaat om het verder rekening houden met de verwachte zeespiegelstijging.
- Het streven is om in de Planuitwerkingsfase een doorlaatsysteem te ontwerpen dat voor een langere periode mee kan gezien de (verwachte) zeespiegelstijging.
- Het streven is om in de Planuitwerkingsfase een passend pakket voor mitigatie en compensatie voor natuur te ontwerpen dat voor een langere periode mee kan mede gezien de (verwachte) zeespiegelstijging.
- Het is de ambitie om (in een vroeg stadium) in de Planuitwerkingsfase een marktpartij te betrekken bij het project.
- Staatsbosbeheer (SBB) is in deze Bestuursovereenkomst Partij omdat SBB in het Grevelingengebied eigenaar en natuurbeheerder is van gronden en wateren. De maatregelen die in het kader van het Project worden uitgevoerd raken de taken en doelstellingen van Staatsbosbeheer. Het betreft daarbij met name de eigendomspositie, de te realiseren van natuur- en recreatiedoelen (het beheer) en de vermogenspositie van de organisatie; tevens raakt het in te zetten capaciteit en kunde van de organisatie in het gebied.

- Deze Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen is de opvolger van de Bestuursovereenkomst Programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer voor het onderdeel Getij Grevelingen.
- Partijen wensen voort te bouwen op het ontwikkelperspectief voor het onderdeel Grevelingen uit de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Dit zal worden vastgelegd in een beleidsbrief aan de Tweede Kamer, waarin de inzichten uit de verkenning worden samenvat. Daarbij zal ook worden beschreven hoe de zienswijzen over de Grevelingen, die zijn ingediend op de ontwerp-Rijksstructuurvisie, zullen worden betrokken in het Project.
- Belanghebbenden in de omgeving worden betrokken bij de planuitwerking voor de doorlaat en de getijdencentrale zodat rekening kan worden gehouden met hun belangen.

PARTIJEN ZIJN HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

Artikel 1
Definities

In deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- a. *Beperkt getij*: herstel van getijwerking waarbij het verschil tussen eb en vloed (getijslag) gering is ten opzichte van de periode voor afsluiting door de Deltawerken, dit is een getijslag van maximaal 50 cm op de Grevelingen bij een gemiddeld waterpeil van NAP -0,20 m.
- b. *Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen*: deze bestuursovereenkomst.
- c. *Compenserende maatregelen*: maatregelen waarvan is onderbouwd dat deze het Natura 2000-netwerk handhaven of versterken, als tegenwicht voor schadelijke gevolgen van het Project voor natuurlijke kenmerken van het gebied. Het gaat hier om maatregelen anders dan het voorkomen of verminderen van schadelijke gevolgen.
- d. *Deltafonds*: fonds als bedoeld in paragraaf 4a van de Waterwet.
- e. *Doorlaatmiddel: Afsluitbare opening in de Brouwersdam*.
- f. *Getijdencentrale*: een waterkrachtcentrale die energie uit de getijdenslag van de zee in elektriciteit omzet.
- g. *Habitatrichtlijn*: Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- h. *Mitigerende maatregelen*: maatregelen waarvan is onderbouwd dat deze de schadelijke gevolgen van het Project voorkomen of verminderen. Het gaat om maatregelen die direct betrekking hebben op de bron of op de locatie waar de schadelijke gevolgen zouden plaatsvinden. Dit geldt onder meer, maar niet uitsluitend, voor maatregelen die voorkomen dat het Project natuurlijke kenmerken van het gebied aantast.
- i. *Plangebied*: gebied waar de maatregelen worden uitgevoerd en effect (kunnen) hebben.
- j. *Planuitwerkingsfase*: de fase tot aan de projectbeslissing waarin de maatregelen worden uitgewerkt en nauwkeurige kostenramingen worden opgesteld.
- k. *Project*: Project Getij Grevelingen, als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Bestuursovereenkomst Getij Grevelingen.
- l. *Projectbeslissing*: beslissing door de ministers van IenW, LNV en EZK inzake de keuze voor de te realiseren maatregelen in de Realisatiefase.
- m. *Project Brouwerseiland*: ontwikkeling van verblijfsrecreatie in de voormalige werkhaven aan de binnenzijde van de Brouwersdam en gelegen in het Plangebied, zoals vastgelegd in het bestemmingsplan Brouwerseiland van de gemeente Schouwen-Duiveland.
- n. *Realisatiefase*: de fase tot aan de opleveringsbeslissing, waarin de maatregelen voor de realisatie van het Project worden uitgevoerd.
- o. *Rijkswaterstaat (RWS)*: het uitvoerende agentschap van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in Nederland.
- p. *Toekomstbestendig*: rekening houdend met verwachte toekomstige ontwikkelingen, zoals een bepaalde mate van zeespiegelstijging.
- q. *Studiegebied*: gebied waarop effecten van de maatregelen doorwerken.
- r. *Verkenningfase*: de fase tot aan de Voorkeursbeslissing waarin een aantal varianten van maatregelen worden verkend.

- s. *Voorkeursbeslissing*: beslissing door de ministers van IenW, LNV en EZK inzake de keuze voor uit te werken maatregelen in de Planuitwerkingsfase.

Artikel 2

Project, plangebied, studiegebied, doel en reikwijdte van de bestuursovereenkomst

1. Het Project betreft de realisatie van een afsluitbare doorlaat in de Brouwersdam waarmee beperkt getij wordt teruggebracht in de Grevelingen. Doel van het Project is het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee van het Grevelingenmeer weer een toekomstbestendig ecosysteem te maken. Het daarbij integreren van een getijdencentrale biedt de mogelijkheid om de doorlaat te benutten voor de winning van duurzame energie.
2. Het Plangebied en het Studiegebied bestrijken het gebied zoals aangegeven op de kaart die als bijlage 1 bij deze overeenkomst is gevoegd, met dien verstande dat Compenserende maatregelen ook buiten dit gebied kunnen worden getroffen.
3. Met deze bestuursovereenkomst worden afspraken vastgelegd ten aanzien van het afronden van de Verkenningsfase, de Planuitwerkingsfase en enkele zaken in de Realisatiefase van het Project over de volgende onderwerpen:
  - a. Randvoorwaarden en eisen die worden gesteld aan de afsluitbare doorlaat en aan de realisatie hiervan.
  - b. De mogelijkheid van een getijdencentrale.
  - c. De financiële bijdragen van de Partijen.
  - d. De planning van de Planuitwerkingsfase.
  - e. De organisatie.

Artikel 3

Randvoorwaarden, eisen en wensen voor een doorlaat en een mogelijke getijdencentrale in de Brouwersdam

1. De doorlaat in de Brouwersdam moet aan de volgende voorwaarden voldoen:
  - a. De bekostiging valt binnen het projectbudget als bedoeld in artikel 4, tweede lid, onder a.
  - b. Met de doorlaat wordt een getijslag van maximaal 50 centimeter bereikt die vergelijkbaar is met een natuurlijke getijcyclus.
  - c. Significante negatieve gevolgen worden gemitigeerd dan wel gecompenseerd. Dit geldt onder meer, maar niet uitsluitend, voor de negatieve gevolgen voor natuurlijke habitats en soorten als bedoeld in de Wet natuurbescherming.
2. In de Planuitwerkingsfase wordt onderzocht hoe:
  - a. Het doorlaatmiddel functioneel kan blijven bij zeespiegelstijging.
  - b. Een getijdencentrale kan worden gerealiseerd (zie artikel 9). De dekking van de meerkosten hiervan valt buiten het budget als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van deze bestuursovereenkomst.
  - c. Maatregelen kunnen worden gerealiseerd voor behoud van het strand aan de zeezijde langs de Brouwersdam. Als deze maatregelen niet nodig zijn om negatieve effecten van

het Project te voorkomen, dan valt de dekking van de meerkosten hiervan buiten het budget als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van deze bestuursovereenkomst.

Artikel 4 **Bekostiging**

1. Bijdragen voor de het afronden van de Verkenningfase en voor de Planuitwerkingsfase:
  - a. De minister van IenW stelt voor het afronden van de Verkenning en voor de Planuitwerking van zowel de doorlaat als de mitigerende maatregelen maximaal € 4,5 miljoen beschikbaar.
2. Budgetten voor de realisatie:
  - a. De Partijen spannen zich in om het project te realiseren binnen het budget van € 139,5 miljoen. Bij het bepalen van onderstaande bijdragen is uitgegaan van een te behalen kostenbesparing bij de nadere uitwerking in de Planuitwerkingsfase.
De hierna genoemde Partijen dragen als volgt bij:
    - De Minister van IenW stelt € 30 miljoen beschikbaar.
    - De Minister van IenW en LNV stellen uit aanvullend budget voor natuur en waterkwaliteit in het regeerakkoord uit 2017 € 75 miljoen beschikbaar;
    - De provincie Zuid-Holland stelt € 10 miljoen beschikbaar.
    - De provincie Zeeland stelt € 2,5 miljoen beschikbaar;
    - De gemeenten Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland stellen ieder € 1 miljoen beschikbaar indien een getijdencentrale en maatregelen voor het behoud van het strand aan de zeezijde worden gerealiseerd.
  - b. Indien het in tweede lid sub b genoemde te behalen kostenbesparing niet wordt gerealiseerd is een aanvullende bijdrage nodig. Deze bedraagt voor:
    - De provincie Zuid-Holland: maximaal € 5 miljoen.
    - De provincie Zeeland: maximaal € 2,5 miljoen.
    - De Minister van IenW: maximaal € 12,5 miljoen.
 Indien het genoemde voordeel lager is dan € 20 miljoen dan is de aanvullende bijdrage van deze Partijen als volgt: Provincie Zuid-Holland draagt voor ¼ deel bij, Provincie Zeeland draagt voor 1/8 deel bij en de Minister van IenW draagt voor 5/8 deel bij.
  - c. Indien ramingen laten zien dat het budget van € 139,5 miljoen onvoldoende zal zijn om te kunnen voldoen aan de randvoorwaarden zoals bedoeld in artikel 3.1 dan treden Partijen in overleg.
3. Bijdrage van Staatsbosbeheer:

Zodra het bestemmingsplan Brouwerseiland en de onderliggende vergunningen onherroepelijke rechtskracht hebben verkregen, en het erfpachtrecht ten behoeve van het project Brouwerseiland is gevestigd zal:

  - a. Staatsbosbeheer de jaarlijks netto-opbrengsten van de dan te verkrijgen erfpachtinkomsten inzetten voor een kwaliteitsimpuls in de Grevelingen:
    - i. Jaarlijks zal Staatsbosbeheer middelen beschikbaar stellen als (co)financiering voor beheer of projecten op het gebied van natuur, landschap en recreatie in de Grevelingen; in de Planuitwerkingsfase zal worden gezien of synergie kan worden bereikt met lopende ontwikkelingen in de Grevelingen;
    - ii. Over een periode van 30 jaar stelt Staatsbosbeheer uit de erfpachtinkomsten € 10,5 miljoen beschikbaar om in aansluiting op het Project een aanvullende inzet te plegen

- op het gebied van natuur, mogelijk in combinatie met mee koppelkansen op het gebied van aquacultuur, recreatie en/of zilte landbouw.
- b. Als het bestemmingsplan en de onderliggende vergunningen geen onherroepelijke rechtskracht verkrijgen en/of de erfpacht niet wordt gevestigd dan komt de bijdrage van Staatsbosbeheer te vervallen.
  - c. Wanneer door onvoorziene omstandigheden de erfpacht ten einde komt en daarmee de inkomsten stoppen, zal ook de (verdere) bijdrage van Staatsbosbeheer komen te vervallen.
4. Algemeen:
- a. Alle in deze Bestuursovereenkomst genoemde bedragen zijn gebaseerd op prijsniveau 2018, inclusief btw.
  - b. Maatregelen die buiten de in artikel 2 omschreven scope van het Project vallen, dienen uit andere budgetten te worden bekostigd.
  - c. Meevallers worden over de Partijen verdeeld naar rato van hun bijdragen zoals genoemd in het tweede lid, sub b.
  - d. De bijdragen van de provincies en gemeenten worden als volgt aan de Minister van IenW in het Deltafonds ten behoeve van het Project beschikbaar gesteld:
    - i. De bijdragen zoals genoemd in lid 4.2.a worden binnen drie maanden na de start van de Realisatiefase beschikbaar gesteld.
    - ii. De bijdragen zoals genoemd in lid 4.2.b worden indien nodig beschikbaar gesteld in de periode tussen 3 maanden na de start van de Realisatiefase en 3 maanden na beëindiging van de Realisatiefase.

Artikel 5 **Bestuurlijk overleg**

1. Partijen geven in gezamenlijk overleg uitvoering aan deze Bestuursovereenkomst.
2. Partijen zijn verantwoordelijk voor de bestuurlijke afstemming en het gedragen advies aan het kabinet om in een latere fase, al dan niet tot realisatie over te gaan.
3. Partijen stellen gezamenlijk een bestuurlijk overleg Getij Grevelingen in, bestaande uit bestuurlijke vertegenwoordigers van Partijen, welk overleg wordt voorgezeten door of namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Bij dit overleg worden ook de waterschappen Hollandse Delta en Scheldestromen betrokken.
4. Het bestuurlijk overleg wordt door Partijen gezamenlijk voorbereid.
5. De in het volgende artikel vermelde projectorganisatie zorgt voor het secretariaat van het overleg.

Artikel 6

Projectorganisatie en projectdirecteur

1. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt na ondertekening van deze overeenkomst een projectorganisatie in ten behoeve van de afronding van de Verkenningsfase en van de Planuitwerkingsfase.
2. De dagelijkse leiding van de projectorganisatie is in handen van een projectdirecteur.
3. De projectdirecteur draagt zorg voor het bewaken van de voortgang van het Project en voor tijdige en adequate voortgangsrapportages aan Partijen.
4. De projectdirecteur neemt deel aan het in artikel 5, eerste lid, bedoelde bestuurlijk overleg.

Artikel 7

Rollen en verantwoordelijkheden

1. Partijen die bijdragen aan de bekostiging van het Project laten Rijkswaterstaat als aanbestedende dienst optreden met inachtneming van de aanbestedingsregelgeving.
2. De minister van IenW draagt zorg voor de uitwerking van het Project in de afronding van de Verkenningsfase en de Planuitwerkingsfase, in samenwerking met vertegenwoordigers van Partijen.
3. Partijen behouden hun eigen beleidsverantwoordelijkheid bij de uitvoering van het Project.
4. Partijen zetten zich in om publiekrechtelijke en privaatrechtelijke medewerking te verkrijgen en/of te verlenen voor de realisatie van de Voorkeursbeslissing, onverminderd de publieke (wettelijke) taken en verantwoordelijkheden van Partijen, en om daarvoor de benodigde besluiten op een voortvarende en gecoördineerde wijze voor te bereiden en te nemen.

Artikel 8

Planning

1. Het streven is de Verkenningsfase medio 2019 af te ronden.
2. De start van de Planuitwerkingsfase is het moment dat de Voorkeursbeslissing is vastgesteld.
3. Partijen streven naar afronding van de Planuitwerkingsfase binnen twee jaar na de Voorkeursbeslissing, met een uitloop naar drie jaar indien de getijdencentrale wordt meegenomen in de Planuitwerkingsfase.
4. De Planuitwerkingsfase wordt afgesloten met een projectbeslissing en een realisatieovereenkomst, waarin Partijen nadere afspraken vastleggen over bekostiging en fasering van de Realisatiefase.
5. Partijen kunnen desgewenst een afzonderlijke samenwerkingsovereenkomst aangaan, eventueel samen met andere partijen.

Artikel 9 **Getijdencentrale**

1. De minister van EZK stelt de volgende bedragen beschikbaar, met inachtneming van de relevante wettelijke kaders en procedures en de Europese mededingingsregels, voor de ontwikkeling van een getijdencentrale in de Brouwersdam voor zover de door Rijkswaterstaat uit te voeren aanbesteding voor een getijdencentrale daadwerkelijk plaatsvindt. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden en uitgangspunten:
  - a) Een eenmalige vergoeding van 50% van de private aanbestedingskosten van de consortia die afvallen bij de aanbesteding (met een maximum van € 0,25 miljoen) met dien verstande dat:
    - De eenmalige vergoeding wordt verstrekt per consortium;
    - De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt indien de aanbesteding doorgang vindt en leidt tot meerdere offertes;
    - De betaling is voorzien in 2019 of wanneer de aanbestedingsprocedure daadwerkelijk plaatsvindt;
  - b) Een eenmalige vergoeding van maximaal € 2 miljoen aan publieke plan-uitwerkingskosten:
    - Alleen als de aanbesteding doorgang vindt en de opdracht wordt gegund;
    - De betaling is voorzien in 2020 of in het jaar waarin de opdracht daadwerkelijk start;
  - c) Een eenmalige vergoeding van 50% van de private planuitwerkingskosten van een consortium met een maximum van € 2 miljoen met dien verstande dat:
    - De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt als de aanbesteding doorgang heeft gevonden en de opdracht is gegund;
    - De vergoeding uitsluitend wordt verstrekt als na de planuitwerking blijkt dat de bouw van de getijdencentrale niet door kan gaan;
    - De betaling is voorzien uiterlijk in 2022 of zoveel eerder als hierover duidelijkheid is.
2. Indien de aanbesteding niet leidt tot mogelijkheden voor samenwerking met een marktpartij voor een getijdencentrale, dan besluiten de Ministers van IenW, LNV en EZK of de getijdencentrale wordt meegenomen in het vervolg van de Planuitwerkingsfase, na gezamenlijk overleg hierover van de Partijen.
3. Indien de getijdencentrale wordt meegenomen in de Planuitwerkingsfase volgt de opdrachtverlening aan een Publiek-private alliantie om de maatregelen verder uit te werken en de Planuitwerkingsfase af te ronden. Voor de publieke taken blijven de overheden verantwoordelijk.
4. Partijen streven naar afronding van de Planuitwerkingsfase binnen drie jaar na de Voorkeursbeslissing, indien de getijdencentrale wordt meegenomen in de Planuitwerkingsfase.
5. De bijdragen van de minister van EZK, zoals genoemd in lid 1 worden aan de Minister van IenW in het Deltafonds ten behoeve van het Project beschikbaar gesteld.

Artikel 10
Afdwingbaarheid

1. Deze overeenkomst is niet in rechte afdwingbaar.

Artikel 11
Geschilbeslechting

1. Indien er in het kader van de uitvoering van deze overeenkomst een geschil ontstaat, zullen Partijen zich tot het uiterste inspannen om dat geschil in gezamenlijk overleg op te lossen.
2. Een Partij die meent dat er een geschil bestaat over de uitvoering van deze overeenkomst, deelt dat schriftelijk en gemotiveerd binnen veertien dagen aan de andere Partijen mee.
3. Binnen twee weken na de schriftelijke mededeling als bedoeld in het tweede lid overleggen Partijen over een oplossing voor het geschil en trachten zij via minnelijke weg tot overeenstemming te komen.
4. Indien Partijen er niet in slagen om in overleg tot een oplossing te komen, starten zij een mediationproces onder gezamenlijke benoeming van een mediator.
5. Als het mediationproces niet tot een door alle Partijen gedragen oplossing leidt, dan treden Partijen met elkaar in overleg over de gevolgen van het geschil voor de voortzetting van deze bestuursovereenkomst.
6. Partijen communiceren niet met derden over het geschil.

Artikel 12
Externe Communicatie

1. Onder verantwoordelijkheid van de projectdirecteur wordt zo spoedig mogelijk een gezamenlijk overkoepelend communicatieplan opgesteld waarin met betrekking tot de externe communicatie is opgenomen welke informatie door welke Partijen naar welke doelgroepen en met welke middelen wordt gecommuniceerd.
2. Partijen zullen afzonderlijk, rekening houdend met elkaars gerechtvaardigde belangen, de communicatieboodschap van de andere Partijen ondersteunen.

Artikel 13
Wijziging

1. Indien onvoorziene omstandigheden opkomen die van dien aard zijn dat deze overeenkomst behoort te worden gewijzigd, dan wel die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze overeenkomst, zullen Partijen over de noodzaak van wijziging van deze overeenkomst in overleg treden.
2. Partijen treden in overleg binnen 4 weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partij(en) schriftelijk heeft medegedeeld.
3. De wijziging wordt in afschrift als bijlage aan deze bestuursovereenkomst gehecht, nadat alle Partijen deze bijlage hebben vastgesteld en dit schriftelijk aan elkaar en aan de projectorganisatie hebben bevestigd.

Artikel 14
Looptijd overeenkomst

1. De bestuursovereenkomst treedt in werking na ondertekening ervan door alle Partijen.
2. De bestuursovereenkomst eindigt in ieder geval indien één van de volgende omstandigheden zich voordoet:
  - Op het moment dat de Planuitwerkingsfase is afgerond door vaststelling van de Projectbeslissing.
  - Als Partijen besluiten dat (verder) geen planuitwerking en/of planrealisatie zal plaatsvinden;
  - Als voortzetting van de bestuursovereenkomst – wegens tijdens het sluiten van de overeenkomst onvoorziene omstandigheden - redelijkerwijs niet van Partijen gevegd kan worden;
  - Als de bestuursovereenkomst door Partijen in onderling overleg wordt vervangen door een nieuwe bestuursovereenkomst.

Artikel 15
Openbaarheid

1. Na ondertekening van deze overeenkomst wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.
2. Bij wezenlijke wijzigingen in of aanvullingen op de overeenkomst vindt het eerste lid overeenkomstige toepassing.

Aldus overeengekomen door:

Datum ondertekening:

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat
voor deze PM

.....

Datum ondertekening:

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
voor deze PM

.....

Datum ondertekening:

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
voor deze PM

.....

Datum ondertekening:

De gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland
de heer mr. R.A. Janssen

.....

Datum ondertekening:

De gedeputeerde van de provincie Zeeland
de heer drs. B.J. de Reu

.....

Datum ondertekening:

De wethouder van de gemeente Goeree-Overflakkee
mevrouw T.C. Both-Verhoeven

.....

Datum ondertekening:

De wethouder van de gemeente Schouwen-Duiveland
de heer C.H. van den Bos

.....

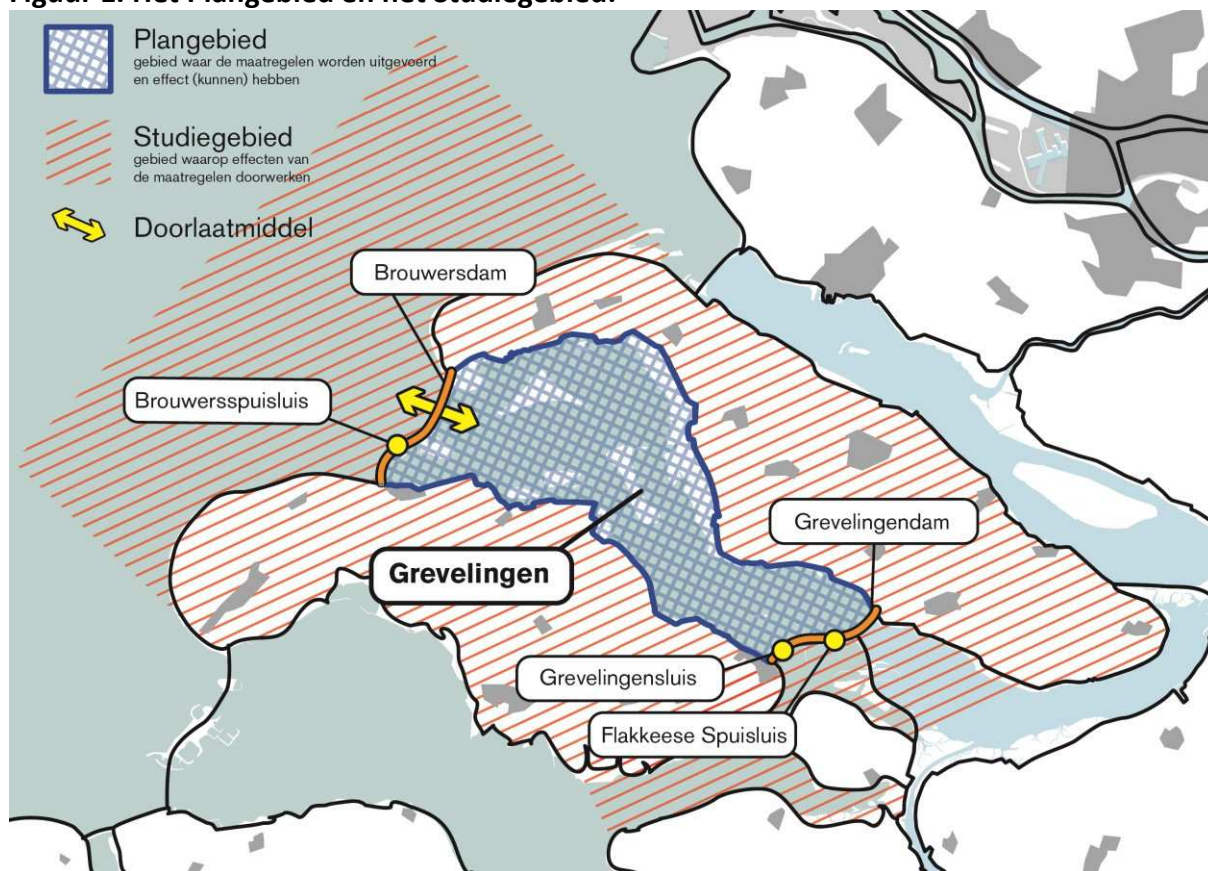
Datum ondertekening:

De directeur van Staatsbosbeheer
de heer ir. S. Thijsen BNT

.....

Bijlage 1. Het Plangebied en het Studiegebied.

Figuur 1. Het Plangebied en het Studiegebied.

Bijlage 2. Dekking van het Project Getij Grevelingen (in miljoenen euros). 1)

A. Budgetten voor de realisatie 1-1-20198

1. Doorlaatmiddel en mitigerende maatregelen

a. Harde dekking

Bijdrage Deltafonds IenW	30
Bijdrage Deltafonds Regeerakkoord IenW/LNV	75
Bijdrage provincie Zuid-Holland	10
Bijdrage provincie Zeeland	2,5
Bijdrage gemeente Goeree Overvlakkee 2)	1
Bijdrage gemeente Schouwen Duiveland 2)	1

Totaal **119,5**

b. Dekkingstekort zonder kostenbesparingen

	20
Mogelijke kosten besparing vroege marktbetrokkenheid/optimalisatie van het ontwerp	0-20
Bij niet (gedeeltelijk) niet realiseren: aanvullende bijdragen	0-20
Hiervan maximaal Provincie Zuid-Holland	5
Hiervan maximaal Provincie Zeeland	2,5
Hiervan maximaal IenW/Deltafonds	12,5

c. Resterend dekkingstekort

Bijdrage SBB PM 3) **0**

2. Getijdencentrale Grevelingen/Brouwersdam

Dekking

Markt PM

B. Budgetten voor de planuitwerking

Maximale publieke bijdrage **8,75**

Bijdrage Ministerie van IenW voor planuitwerking Doorlaatmiddel, maximaal 4,5

Bijdrage Ministerie van EZK voor planuitwerking Getijdencentrale, maximaal 4,25

1) Dekking gemeld aan TK bij brief 1-12-2016. Later toegevoegd RA-middelen a € 75 miljoen, SBB-bijdrage en dekking planstudiefase.

2) Bijdrage op voorwaarde van Getijdencentrale én maatregelen om erosie van het strand aan de zeezijde te voorkomen.

3) Bij erfpacht uit Brouwerseiland stelt SBB jaarlijks middelen beschikbaar als cofinanciering en over een periode van 30 jaar € 10,5 miljoen als aanvullende inzet.